

Zavod za gozdove Slovenije
Slovenia Forest Service

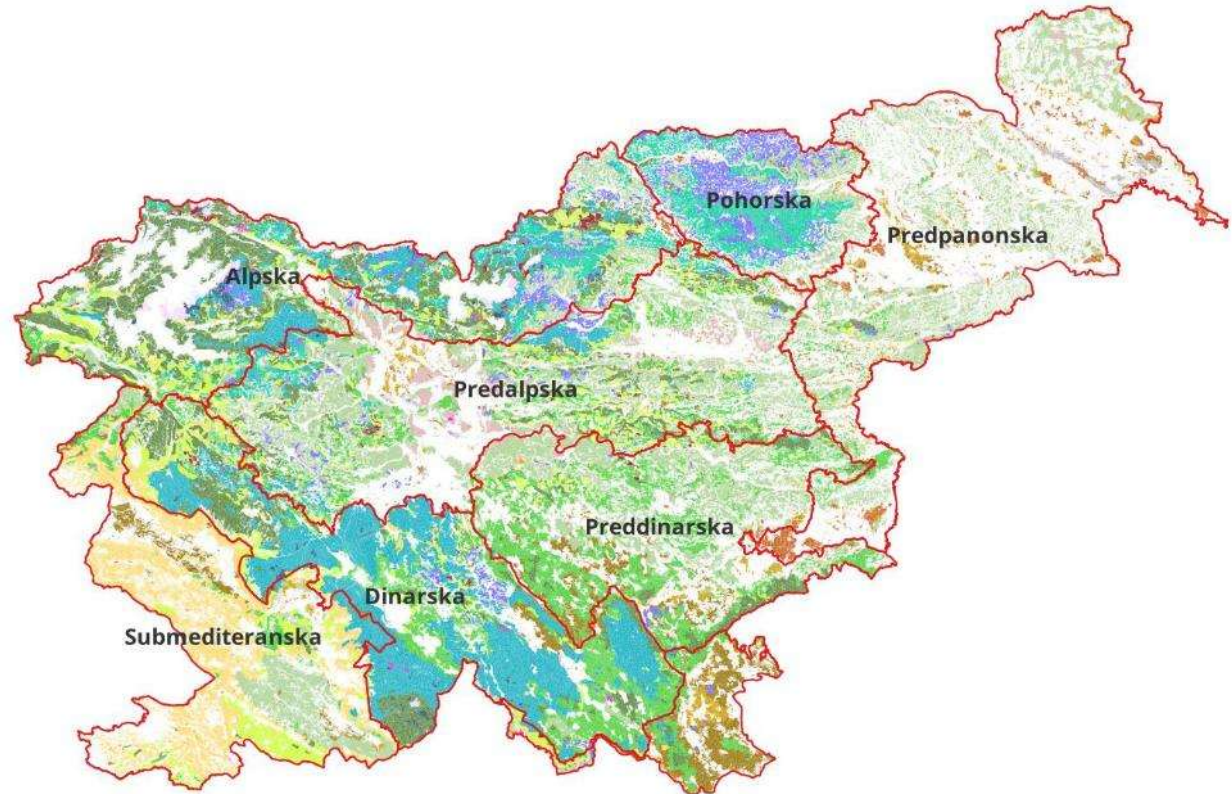
Varstvo pred invazivnimi tujerodnimi vrstami rastlin v okviru gospodarjenja z gozdovi

Marija Kolšek, dr. Andreja Nève Repe

Strokovni posvet Invazivne tujerodne vrste – novosti in izkušnje
Mestna knjižnica Kranj, 20. 11. 2025

Gozdovi Slovenije

- Slovenski gozdovi (1,2 mio ha, 58 % gozdnatost) so rastiščno izjemno pestri.
- Pri gospodarjenju z gozdovi razlikujemo več kot 80 različnih gozdnih rastiščnih tipov. Prevladujejo bukovi, jelovo bukovi in hrastovo bukovi gozdovi.

Slika: Prikaz 19 skupin gozdnih rastišč v 7 ekoloških regijah

(Vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije. Izdelava in kartografska podlaga: Zavod za gozdove Slovenije, 2025.)

Gozdovi Slovenije

- prilagojeni rastiščnim razmeram
- vrstno in strukturno pestri gozdovi
- 71 domačih drevesnih vrst: bukev (32,9 %) in smreka (30,2 %), sledijo jelka (7,4 %) hrasti (7,1 %) in bori (5,3 %); (skupaj iglavci (44 %))
- prevladuje delež razvojnih faz gozda z debelejšim drevjem
- mladega gozda je relativno malo, okoli 4 %

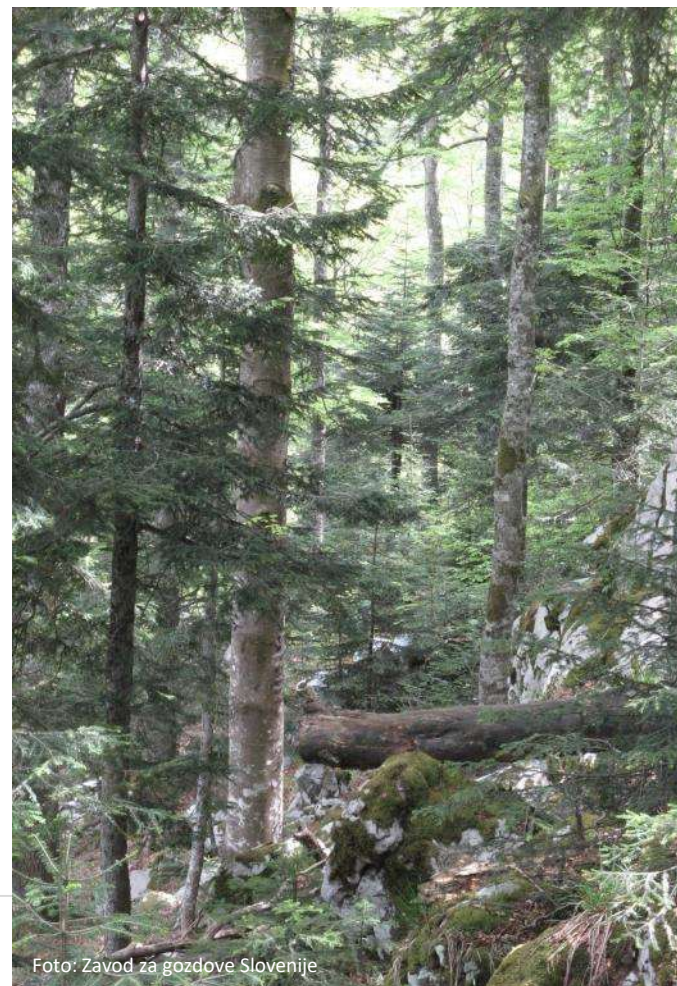
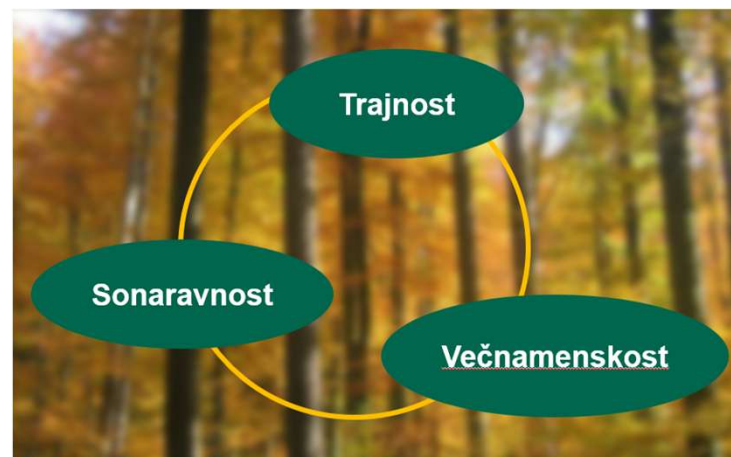

Foto: Zavod za gozdove Slovenije

Slovenska gozdarska šola

- dolga tradicija načrtnega trajnostnega gospodarjenja z gozdovi
- sonaravno gospodarjenje
- trajnost vseh funkcij gozda
- večnamenskost (usklajevanje različnih interesov)
- prilagoditveno upravljanje
- načrtovanje na različnih prostorskih ravneh
- ekosistemski pristop
- vgrajeno varstvo narave in ohranjanje biotske pestrosti
- enoten pristop v vseh gozdovih, ne glede na lastništvo

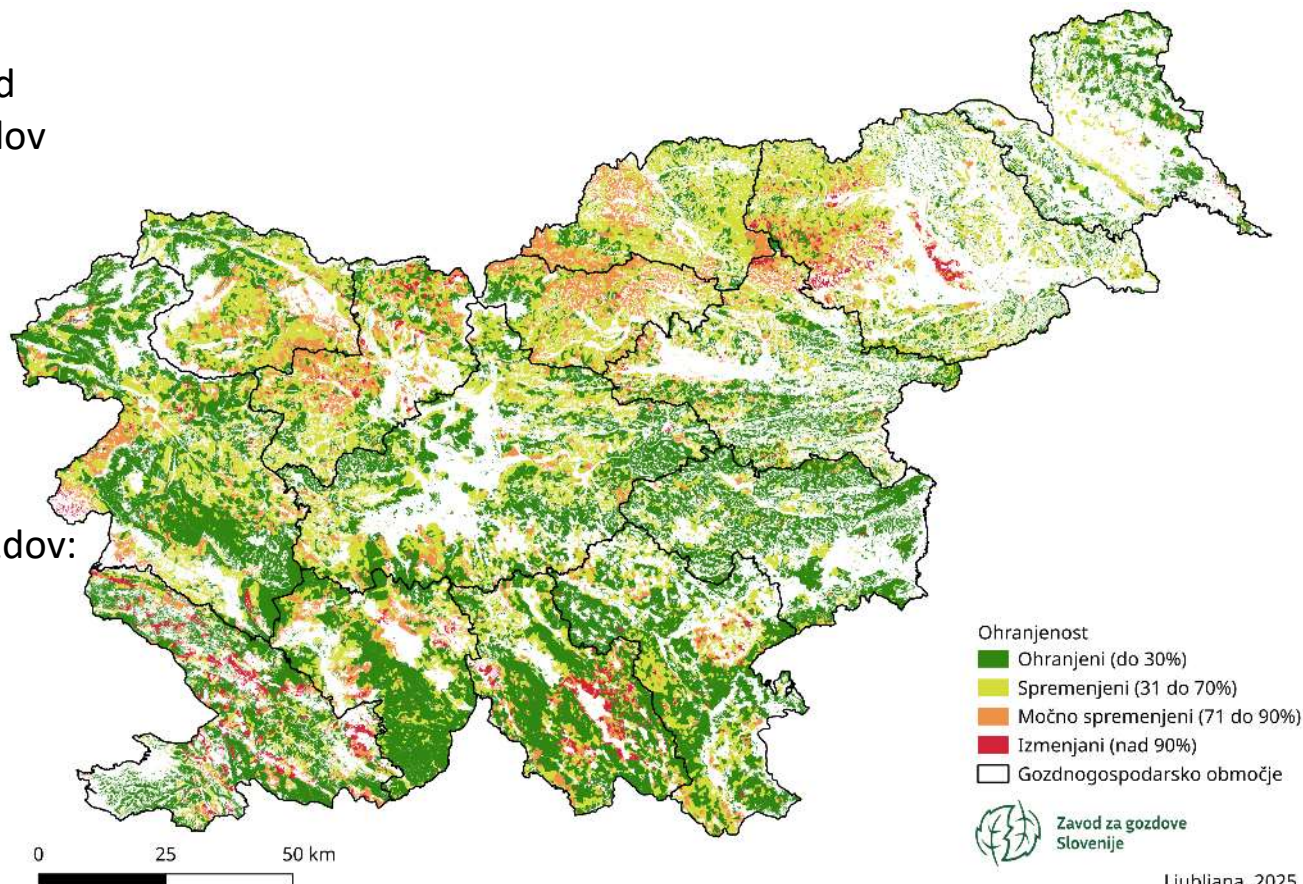
Tri temeljna načela gospodarjenja
(Zakon o gozdovih (1993))

Ohranjenost gozdov

Ohranjenost gozdov – odmik od naravne drevesne sestave gozdov

Ohranjenost po % površine gozdov:

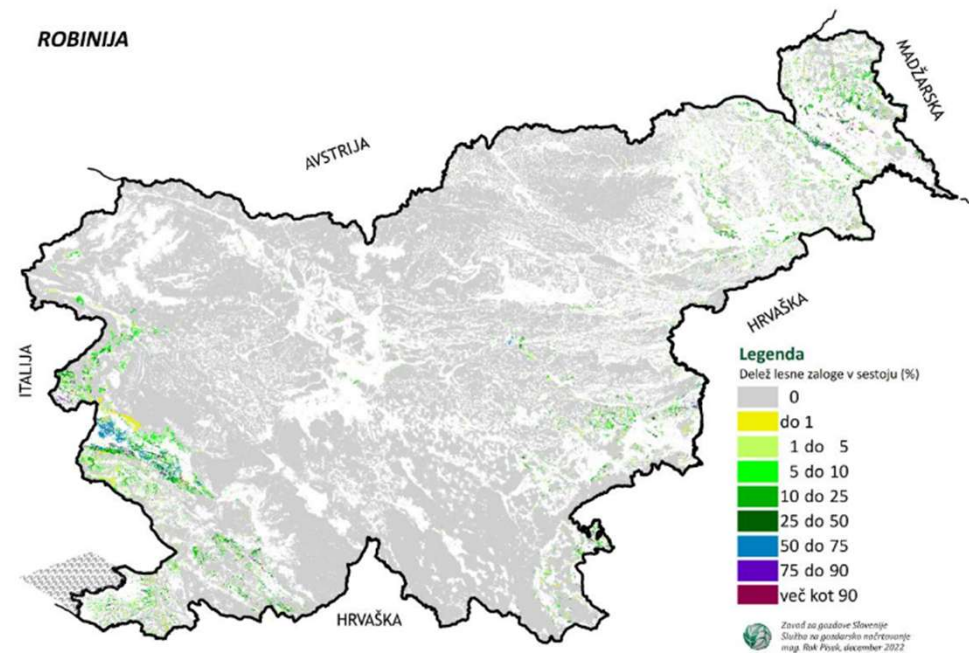
Ohranjeni	51 %
Spremenjeni	35 %
Močno. sprem.	11 %
Izmenjani	3 %

Tujerodne drevesne vrste v gozdovih Slovenije

Lesna zaloga (LZ) tujerodnih drevesnih vrst (podatki ZGS 2020):

- 0,92 % skupne LZ
- robinija: 0,60 % LZ
- zeleni bor: 0,21 % LZ
- topoli: 0,11 % LZ
- zelena duglazija: 0,05 % LZ
- rdeči hrast: 0,03 % LZ
- druge tujerodne drevesne vrste < 0,01 % LZ
- cca 30 tujerodnih drevesnih vrst

Slika: Razširjenost robinije (*Robinia pseudoacacia* L.)
(Vir: Zavod za gozdove Slovenije, 2020)

Invazivne tujerodne vrste rastlin v gozdovih Slovenije iz EU seznama*

Drevesne vrste:

- veliki pajesen (lat. *Ailanthus altissima*)

Druge vrste rastlin:

- žlezava nedotika (lat. *Impatiens glandulifera*)
- japonski dresnik (lat. *Reynoutria japonica*)
- češki dresnik (lat. *Reynoutria × bohemica*)
- sirska svilnica (lat. *Asclepias syriaca*)

* Seznam invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo
Unijo (7. 8. 2025)

Druge pogostejše ITV* rastlin v gozdovih Slovenije

Lesnate rastline:

- robinija (lat. *Robinia pseudoacacia*)
- rdeči hrast (lat. *Quercus rubra*)
- ameriški javor (lat. *Acer negundo*)
- pavlovnija (lat. *Paulownia tomentosa*)
- lovorikovec (lat. *Prunus laurocerasus*),
- pozna čremsa (lat. *Prunus serotina*)
- davidova budleja/metuljnik (lat. *Buddleja davidii*),
- navadna amorfa (lat. *Amorpha fruticosa*)
- rdečeščetinava robida (lat. *Rubus phoenicolasius*)
- bambusi (lat. *Phyllostachys* sp.)
- peterolistna vinika (lat. *Parthenocissus quinquefolia*)

Zelnate rastline:

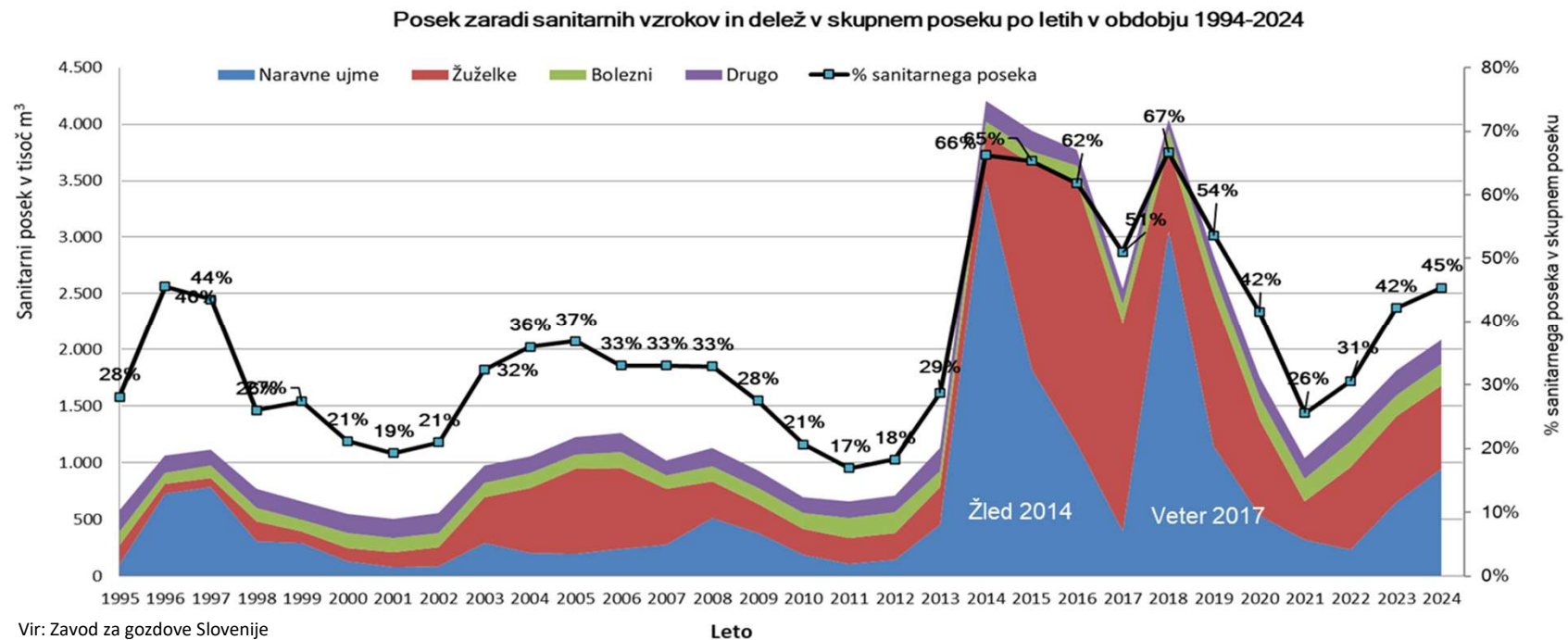
- navadna barvilnica (lat. *Phytolacca americana*)
- enoletna suholetnica (lat. *Erigeron annuus*)
- drobnocvetna nedotika (lat. *Impatiens parviflora*)
- kanadska hudoletnica (lat. *Conyza canadensis*)
- belkasta hudoletnica (lat. *Conyza sumatrensis*)
- ameriške zlate rozge (lat. *Solidago canadensis*, *S. gigantea*)
- sahalinski dresnik (lat. *Reynoutria sachalinensis*)
- deljenolistna rudbekija (lat. *Rudbeckia laciniata*)
- topinambur (lat. *Helianthus tuberosus*)
- ambrozija (lat. *Ambrosia artemisiifolia*)
- raznozobi grint (lat. *Senecio inaequidens*)

Vpliv podnebnih sprememb na razširjanje tujerodnih vrst v gozdovih

Višje temperature, ekstreme motnje v gozdovih:

→ več ogolelih in močnejše presvetljenih gozdov

→ boljši pogoji za ustalitev in namnožitev tujerodnih vrst v gozdovih

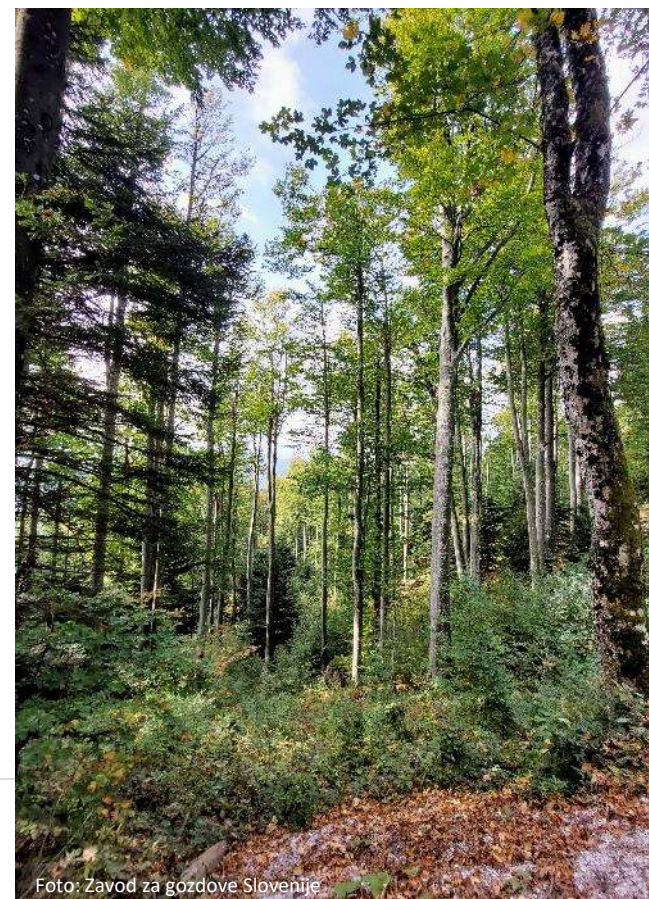

Vpliv invazivnih tujerodnih vrst rastlin na gozdove in gozdarstvo

- Otežena obnova gozdov proti ciljni rastišču ustrezni drevesni sestavi
- Vključevanje invazivnih tujerodnih vrst rastlin v naravno sukcesijo rastlinskih vrst na огоlelih gozdnih površinah
- Konkurenca domačim rastlinskim vrstam tekom razvojnih faz gozda (od mladega gozda do sestoja v obnovi)
- Vpliv na življenjski prostor prostoživečih živali (npr. vpliv medonosnih in plodonosnih vrst)
- Vpliv na gozdna tla, vodni režim in življenje v tleh
- Spremenjen izgled gozdov
- Nove nevarnosti za zdravje ljudi (npr. veliki pajesen, navadna barvilnica)
- Gospodarska škoda (več vlaganja v gozdove)

Varstvo pred ITV rastlin v gozdovih – PREVENTIVA

- Gozdove prednostno obnavljamo po naravni poti, če to dopuščajo rastle razmere.
- Naravno pomlajevanje je prisotno na več kot 95 % površine gozdov za obnovo.
- Obnova gozdov s sajenjem/setvijo gozdnega drevja (večinoma sanacijska) se izvaja z rastišču ustreznimi sadikami in semenom domačih drevesnih vrst (izjemoma z zel. duglazijo, črnim orehom).
- Tekom razvoja gozdov se z nego mladega gozda in posekom uravnava zmes drevesnih vrst proti ciljni rastišču ustrezni drevesni sestavi.

Varstvo pred ITV rastlin v gozdovih – ZATIRALNI UKREPI

- gozdarski ukrepi (dela za obnovo, nego, varstvo gozda, biomeliorativni ukrepi, negovalna in sanitarna sečnja)
- specifični ukrepi zatiranja (npr. obročkanje v. pajesena, ruvanje oz. spodrezovanje korenin nav. barvilnice (na sliki))
- uporaba fitofarmaceutskih sredstev (FFS) v gozdu ni dovoljena (izjemoma po predpisih za FFS)

Varstvo pred ITV rastlin v gozdovih – ZATIRALNI UKREPI

Obnova in nega mladega gozda

- ITV rastline se odstranjujejo kot konkurenti ciljnim drevesnim vrstam (npr. odžetev, posek)
- Ciljne drevesne vrste tekom rasti prerastejo in zastrejo ITV rastline
- Zaradi pionirskega značaja postanejo zasenčene ITV rastline manj vitalne, manj semenijo, kalijo v manjšem številu
- Nujnost več ponovitev v letu in več let zapored

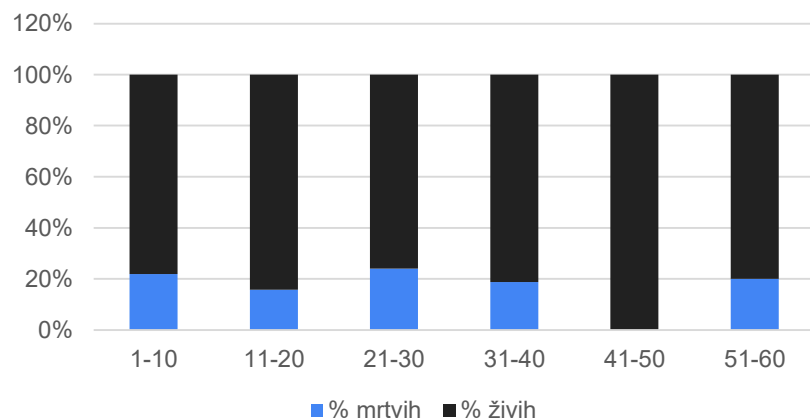

Foto: Zavod za gozdove Slovenije

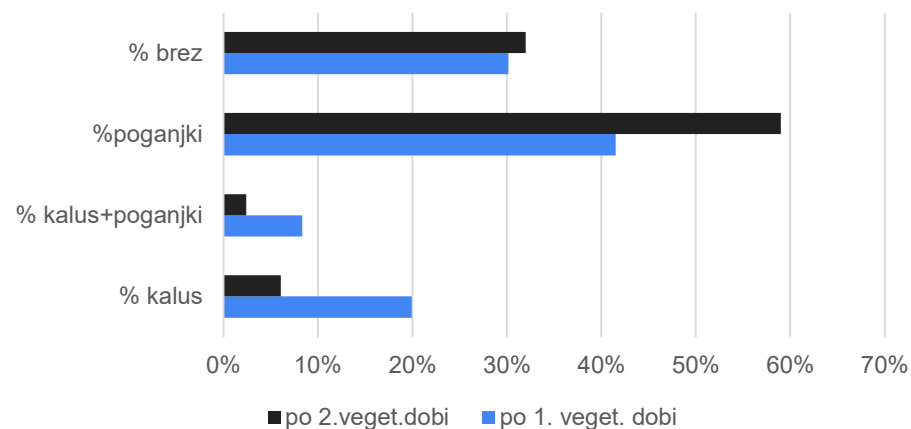
Razrast navadne barvilnice ovira obnovo gozda. ITV rastlin odstranjujemo v okviru obnove in nege gozdov ter izbire dreves za posek.

Varstvo pred ITVR v gozdovih – ZATIRANJE (obročkanje v. pajesena)

% odmrlih obročkanih dreves po
po 2. veget. dobi (po 10 cm deb. razredih)

Odziv obročkanih dreves
po 1. in 2. vegetacijski dobi

Rezultati obročkanja semenečih dreves velikega pajesena na Krasu v l. 2022 in kontrolnim odstranjevanjem kalusa in adventivnih poganjkov v letu 2023 (1364 dreves, 16 lokacij, povp. debelina dreves: 13-14 cm).

Vir: Zavod za gozdove Slovenije, 2025

Varstvo pred ITV rastlin v gozdovih

Zagotavljanje izvedbe gozdarskih ukrepov s strani ZGS:

- za izvedbo so zadolženi lastniki gozdov
- svetovanje lastnikom gozdov za izvedbo ukrepov v skladu z gozdnogojitvenimi načrti
- določanje del lastnikom z odločbo v upravnem postopku
- prevzem in (so)financiranje del (viri sredstev: integralni proračun RS, Gozdni sklad (zasebni gozdovi v Območju Natura 2000, Sredstva SKP 2023-2027 za sanacijsko obnovo gozdov, projektna sredstva, donacije)
- izvršljivost odločbe (kot možnost)

Nova definicija sanitarne sečnje (ZG, 2025): posek okuženega, z žuželkami napadenega, močno poškodovanega ali podrtega drevja, ki pomeni nevarnost širjenja škodljivih organizmov.

Foto: Zavod za gozdove Slovenije

Varstvo pred ITV rastlin v gozdovih – IZZIVI

- Lastniška struktura gozdov (77 % gozdov v zasebni lasti, 20 % gozdov je v lasti države ter 3 % v lasti občin)
- Pomanjkanje izvajalcev gozdarskih del
- Nizke priznane vrednosti gozdarskih ukrepov za sofinanciranje iz proračunski sredstev (niso več stimulative za lastnike gozdov)
- Novi viri sredstev za delo na področju ITV rastlin (Podnebni sklad? → projektno delo)
- Razvojno delo (spremljanje stanja, učinkov izvedenih ukrepov, nove metode zatiranja)
- Redno izobraževanje zaposlenih, gozdarskih izvajalcev in lastnikov gozdov
- Sodelovanje in usklajeno delovanje med različnimi institucijam
- Omejiti poti vnosov ITV rastlin v gozd (tudi z gozdarsko mehanizacijo)
- Redna komunikacija z lastniki gozdov, javnostjo

Zaključki

- Trajnostno, večnamensko in sonaravno gospodarjenje z gozdovi je primeren okvir za varstvo gozdov pred ITV rastlin.
- Delo z ITV rastlin zahteva sodelovanje več institucij. Znane morajo biti pristojnosti posameznih inštitucij, zagotovljeni potrebni kadrovski in finančni viri za ukrepanje, raziskave, izobraževanje, komuniciranje.

Hvala za pozornost!